

LKO

Verksamhetsberättelse 2019

LKO, Lokal kompetensuppbyggnad i Oskarshamn - projekt kärnavfall.

*Local Acceptance Week I
Japan januari2019*

Projektledarens förord

Organisationen för Lokal Kompetens Oskarshamn, LKO, har genomgått en förändring för att anpassa arbetet till att kommunen i juni 2018 lämnade sitt svar i vetofrågan.

Från och med 2019 hanteras kärnavfallsfrågorna av kommunstyrelsen, Ks.

Ks har sedan knutit till sig en beredningsgrupp som ska förbereda de frågor som ska upp för beslut i kommunstyrelsen.

Beredningsgruppen är mindre än den tidigare granskningsgruppen. Den politiska sammansättningen utgörs från och med nu av socialdemokrater, kristdemokrater, liberaler och moderater. Gruppen har adjungerat representanter för länsstyrelsen i Kalmar län, Region Kalmar och Döderhults Naturskyddsförening.

Gruppen har även möjlighet att till sig adjungera experter som behövs för att belysa olika frågor som kan landa på beredningens bord.

Årets arbete har präglats av att frågan om tillstånd för djupförvar och inkapslingsanläggning nu hanteras för att kunna beslutas av regeringen.

Oskarshamn 2020-03-30

Bodil Liedberg Jönsson
Projektledare

Verksamhetsberättelse 2019

Kortfattad redovisning

LKO-projektets huvuduppgift är att förbereda beslutsunderlag för kommunens beslut om lokaliseringen av inkapslingsanläggningen för använt kärnbränsle till Oskarshamns kommun. Det ställs stora krav på de medverkande att upprätthålla arbetssätt, inriktning och engagemang under ett mycket långt tidsperspektiv.

LKO-projektet har följande uppdrag:

- Bevaka att de övergripande kraven för kommunens medverkan i lokaliseringsprocessen uppfylls.
- Fortlöpande följa miljöfrågorna och projektets påverkan lokalt och regionalt.
- Fortlöpande följa säkerhetsfrågorna.
- Bevaka övrig samhällspåverkan kopplad till kärnavfallsprojektet.
- Initiera utredningar om frågeställningar som uppkommer.
- Öka och upprätthålla beslutsfattarnas och kommuninvånarnas kompetens inom kärnavfallsområdet, särskilt avseende inkapsling av använt kärnbränsle.
- Inhämta frågor och synpunkter från kommuninvånarna och våra grannkommuner.
- Upprätthålla internationella kontakter för att följa utvecklingen inom andra länders kärnavfallsprogram med tonvikt på lokalt deltagande.

Arbetet ska genomföras i den anda som utvecklats i projektet enligt Oskarshamnsmodellen med transparens och öppenhet som främsta ledstjärnor.

Övergripande krav

Kommunfullmäktige har fastställt ett antal övergripande krav för kommunens medverkan i kärnavfallsprocessen. Dessa, tillsammans med LKO-projektets uppdrag, redovisas nedan.

- **Inkapslingsanläggningen ska byggas och drivas med teknik och säkerhetstillämpningar i framkant av utvecklingen**

Kommentar: Vår utgångspunkt är att inkapslingsanläggningen ska bli en tillgång i kommunen genom god utformning, hög säkerhet, god miljö, hög teknisk standard, samt vara ett tekniskt och miljömässigt föredöme. Anläggningen kommer troligen att bli en av de första i sitt slag i världen och därmed bli ett intressant besöksmål för både experter och allmänhet.

Kvalitén på anläggningen ska framgå genom bland annat god arkitektonisk utformning, hög kvali-

tet på materialval såväl exteriört som interiört. Teknikval och processer i stort som i smått ska bygga på goda säkerhetsmarginaler och försiktighet i tillämpning. Anläggningar, installationer och processer ska löpande förbättras/dateras upp så att bästa möjliga teknik tillämpas.

Villkor, riktvärden och gränsvärden som kan innefattas i ett kommande tillstånd från miljödomstol eller regeringen ska ses som minimikrav. Vi anser att anläggningen ska ligga i framkant av utvecklingen, såväl inom miljöområdet som inom teknikval i övrigt.

- **Endast använt kärnbränsle som produceras i landet enligt SKB:s redovisning i skrivelse daterad 2006-03-17 beaktas i lokaliseringsprocessen.**

Kommentar: Formuleringen antogs av kommunfullmäktige den 8 maj 2006. SKB kunde därmed göra platsundersökningar för använt kärnbränsle från 60 års drift av kärnkraftverken. Antalet kapslar beräknades därmed till 6000 st.

Oavsett hur många kapslar som ska tillverkas är det endast avfall som uppstått i Sverige som kan bli aktuellt att hantera. Enligt svensk lag kan inte utländskt bränsle bli aktuellt att slutförvaras, och därmed inte heller inkapslas, i landet. Resultatet av utredningar inom samhällsprogrammet om såväl juridiska som politiska aspekter är att slutförvaring av utländskt avfall i Sverige inte kommer att aktualiseras av EU. Kommunens krav är så här långt uppfyllt.

I sin ansökan har SKB varit tvingad att ange vilka volymer som ansökan avser, dvs. hur många kapslar man vill kapsla in och deponera.

Medborgarnas acceptans och kommunens medgivande till en platsundersökning vilade på förutsättningen att SKB:s program endast omfattar använt kärnbränsle som produceras i landet. Även om det med nuvarande lagstiftning är tydligt att endast svenskt avfall får slutförvaras i landet, markerar kommunen sitt ställningstagande med detta övergripande krav.

- **En förutsättning för kommunens fortsatta medverkan i lokaliseringsprocessen är att det arbete som kommunen lägger ned även i fortsättningen till fullo ersätts av medel från kärnavfallsfonden.**

Kommentar: Oskarshamns kommun har sedan 1994 varit engagerad i slutförvarsfrågan. Därmed har vi på lokal nivå, tillsammans med Östhammars kommun, tagit ansvar för en nationell fråga. I kommunen finns ett starkt folkligt och politiskt stöd för det arbete som görs i projektet. Det är inte rimligt att detta arbete ska finansieras med kommunens ordinarie skattemedel. För att vi även i fortsättningen ska kunna möjliggöra ett stort deltagande och höja vår kompetens, krävs en fortsatt finansiering från Kärnavfallsfonden.

LKO:s uppdrag är att i samband med framtagandet och behandlingen av SKBs ansökan om inkapslingsanläggning presentera ett fullgott underlag för kommunens beslut och yttranden.

Oskarshamnsmodellen

Kommunen har dessutom konkretiserat LKO-arbetet med kärnavfallsfrågorna i sju punkter i något vi beskriver som Oskarshamnsmodellen:

- **Öppenhet och delaktighet**
Allt material på bordet, verkligt inflytande.
- **MKB vår plattform**
Vi tar fram underlag tillsammans med övriga parter men vi fattar våra beslut Oberoende av andra.
- **Kommunfullmäktige vår uppdragsgivare**
Kompetent uppdragsgivare som svarar inför väljarna.
- **Allmänheten är en resurs**
Tydlig process och konkreta förslag öppnar för engagemang och inflytande.
- **Miljögrupperna är en resurs**
Miljögrupperna och deras experter ger viktiga bidrag till arbetet.
- **SKB pressas till tydliga svar**
Vi måste ha kunskap för att ställa de svåra frågorna. Våra frågor måste få tydliga svar.
- **Myndigheterna är våra experter**
SSM deltar under hela processen. Vårt beslut tas efter myndigheternas ställningstagande.

LKO-projektets resurser och ekonomi

I LKO-projektet fanns följande anställda och internt köpta tjänster under 2019:

Projektledare LKO-projektet, Bodil Liedberg Jönsson, 75 %
Informationsansvarig, Anna Kinch, 40 %

Administrativa tjänster köps från kommunledningskontoret motsvarande 75 % tjänst. Till projektet kunde det, om behov uppstod, kopplas experter till stöd för beslutsprocessen.

I LKO-projektets arbete medverkar ca 35 personer, politiker, tjänstemän och intresserade kommuninvånare. Kommunala tjänstemän ersätts med en genomsnittskostnad på 200 kr per timme. Andra medverkande får sammanträdesarvoden på samma sätt som i den kommunala/politiska verksamheten.

LKO-projektet beräknade verksamhetens kostnader 2019 till 2,4 miljoner kronor. En ansökan på motsvarande belopp lämnades in till Riksgälden i september 2018. Bidragsansökan beviljades och bidragsmedlen kommer från kärnavfallsfonden.

Kostnaden för verksamheten under 2019 uppgår till 1 537 492 kronor.

Sammanställd resultat- och balansräkning framgår av bilaga 2.

Sammanfattning och pågående aktiviteter

Förslag till inkapslingsanläggning i anslutning till Clab.

1992 presenterade SKB, i sitt forskningsprogram FUD 92, sina planer på lokalisering och utformning av det svenska systemet för att slutförvara det använda kärnbränslet. I den ansökan för inkapslingsanläggningen Clink som lämnades in år 2011 är lokalisering vid Clab huvudalternativet. En alternativ lokalisering som även utretts är Forsmark.

Inkapslingsanläggningen är en komplicerad industriell anläggning där det använda, starkt radioaktiva, bränslet lyfts upp från CLAB:s bassänger till strålskyddade s.k. heta celler. Det använda bränslet som därefter hanteras i luft, placeras i stålbehållare. Dessa innesluts i kopparcylindrar som förses med ett kopparlock som svetsas på. SKB genomför i kapsellaboratoriet i Oskarshamns hamn ett utvecklingsprogram för att utveckla en säker teknik för svetsningsarbetet och den efterföljande kvalitetskontrollen.

Kommunen följer forskningen och utvecklingen i kapsellaboratoriet och på Äspö. Tekniken att svetsa samman lock och kapsel samt provning av fogarna har utvecklats och en svetsmetod, friction stir welding, har valts som referensmetod för ansökan enligt kärntekniklagen för inkapslingsanläggningen. Fortfarande pågår arbete med att utveckla metoder för oförstörande provning. Det är i första hand SSM som följer utvecklingen på inkapslingsområdet och en viktig del i granskningsgruppens uppdrag är att ta del av SSM:s arbete från denna uppföljning.

Även alternativa lokaliseringar av inkapslingsanläggningen ska utredas samt konsekvenserna av att ingen åtgärd görs (ett så kallat nollalternativ). I november 2006 lämnade SKB in en ansökan till dåvarande SKI enligt kärntekniklagen om att få bygga en inkapslingsanläggning. SKB lämnade den 16 mars 2011 en samlad ansökan för hela slutförvarssystemet enligt både miljöbalken och kärntekniklagen. Ansökan för Clink har därefter kompletterats i olika omgångar och ärendet är nu hanterat av såväl Mark- och miljödomstolen som Strålsäkerhetsmyndigheten. Tillstånd att bygga inkapslingsanläggningen och slutförvaret hantearas därmed i ett sammanhang. Mark- och miljödomstolen genomförde under hösten 2017 domstolförhandlingar inför sitt yttrande till regeringen. Yttrande lämnas 2018-01-23. SSM lämnade samtidigt med sitt yttrande enligt Kärntekniklagen.

LKO-beredningen 2019

LKO-beredningens sammansättning 2019

Namn	Funktion
Rigmor Eklind	Ordförande (s)
Sven-Gunnar Persson	Vice ordförande(kd)
Roland Johansson	Politisk representant (l)
Anders Stenberg	Politisk representant (m)
Tobias Faccini	Repr. Regionförbundet
Catharina Lihnell Järnhester	Repr. Döderhults Naturskyddsförening
Lotta Bohman	Repr. Länsstyrelsen
Övriga	
Anna Kinch	Sekreterare
Bodil Liedberg Jönsson	Projektledare

Information och kunskapsuppbyggnad 2019

LKO-beredningen har under 2019 haft sex ordinarie möten. Granskningsgruppens presidium har haft sju möten under året.

Vidare har LKO-projektet deltagit i:

- Local Acceptance Week i Japan 21 – 25 januari. Projektledaren var inbjuden att delta. Resa och uppehälle bekostades av arrangörerna, Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA) och The Institute of Energy Economics, Japan (IEEJ). Behovet att bygga nya kärnkraftverk är stort i området när man ska minska belastningen av CO₂. Samtidigt är kunskapsläget hos medborgarna otillfredsställande och detta skapar oro hos dem som är bosatta nära kärnkraftsanläggningar. Kärnavfallsfrågan är inte löst.
- Miljödepartementets arbete med ny kärntekniklag
- Kärnavfallsrådets rundabordsamtal den 12 mars
- Memory Forum i Stockholm den 21 – 23 maj
- Kärnavfallsrådets workshop om stegvis prövning den 12 oktober
- Memory Group-möte 29 november

- Samverkan med Östhammars kommun kring frågor som berör kommunikation om kärnavfallsfrågorna
- Möten med SKB i syfte att följa deras ansökningsprocess

Det första beredningsgruppsmötet för året hölls den **11 februari**.

Vid mötet utvärderades den tidigare Granskningsgruppens arbete i syfte att fånga upp synpunkter som kunde vara av värde för det fortsatta arbetet. Vidare rapporterade Projektledaren om Local Acceptance week i Japan och hur man i sydostasien kommunicerar med medborgarna om kärnkrafts- och kärnavfallsfrågorna.

13 maj genomförde beredningsgruppen ett möte där SKB var inbjudna att redovisa sin komplettering av ansökan om inkapsling och slutförvar. Bland annat belystes SKBs hantering av kopparkorrosionsfrågan.

Den **4 september** Hade beredningsgruppen möte för att förbereda sitt yttrande till kommunstyrelsen om SKBs komplettering av ansökan. Gruppens expert, Bo Carlsson, var inbjuden för att delge gruppen sin granskning av ärendet.

Den **27 september** hade beredningsgruppen ett möte för att ta ställning till utformning av yttrandet om SKBs kompletteringsremiss. Vidare deltog SKB i mötet för att informera om FUD 2019.

Den **14 november** sammaträdde berdningsgruppen och diskuterade innehållet i SKBs FUD 2019 med anledning av att ett framtida förvar för långlivat radioaktivt avfall är en viktig fråga som kommer att beröra Oskarshamns kommun. Denna fråga kommer att hanteras på ett sätt som motsvarar processen för slutförvaret och kommer att hanteras enligt både miljöbalken och kärntekniklagen.

Den **26 november** hade beredningsgruppen sitt sista möte för året och avslutade med en middag på restaurangen Grand Station.

Bilageförteckning

Bilaga 1	Minnesanteckningar granskningsgruppen 2019
Bilaga 2	Sammanfattande räkenskapsberättelse, resultat- och balansräkning 2019